

Verslag Vissennetwerk Meerval

Datum: Woensdag 26 november 2025
Locatie: Waardenburg Ecology, Culemborg
Dagvoorzitter: Wendy Liefveld (Waardenburg Ecology)

Welkomstwoord en inleiding dagvoorzitter

Wendy Liefveld opende het Vissennetwerk met een welkomstwoord aan alle aanwezige gasten en sprekers, waarbij zij benadrukte dat er dit keer zelfs twee buitenlandse sprekers aanwezig

zijn. Zij lichtte kort toe dat Waardenburg Ecology bestaat uit onder andere een marien team, een zoetwaterteam en een laboratoriumteam, die zich bezighouden met visonderzoek maar ook met andere ecologische vraagstukken. Daarbij werd vermeld dat Waardenburg Ecology per 1 oktober is samengegaan met VisAdvies, waardoor de samenwerking en expertise verder zijn uitgebreid. Dit Vissennetwerk is een divers gezelschap aanwezig, verbonden door een gezamenlijke passie voor vis. Het centrale thema van de bijeenkomst is de meerval. De aanleiding hiervoor is dat er steeds

vaker berichten verschijnen over deze soort en dat sportvisserij steeds grotere exemplaren weten te vangen. Dit roept de vraag op hoe we de aanwezigheid van de meerval moeten duiden en welke effecten dit kan hebben op onze inheemse vissoorten.

Pieter-Bas Broeckx (WE) – De opmars van de Europese meerval – onze grootste zoetwatervis. Oorzaken en huidige verspreiding

In 2021 is een literatuurstudie uitgevoerd naar de aanwezigheid en verspreiding van de Europese meerval in Nederland. Wanneer een nieuwe vissoort zich hier vestigt, zijn er verschillende bronnen beschikbaar om de opmars in kaart te brengen, zoals MWTL-monitoring, KRW-monitoring, sportvisvangsten, onderzoeksprojecten en overige meldingen. In de presentatie wordt specifiek ingezoomd op de MWTL-monitoring, die bestaat uit een actief en een passief deel. Het passieve deel, waarbij gebruik werd gemaakt van fuiken, is in 2011 stopgezet. Het actieve deel levert nauwelijks vangsten op, wat samenhangt met de levenswijze van de meerval: deze soort is voornamelijk 's nachts actief en zeer gevoelig voor verstoringen in het water, bijvoorbeeld bij elektrovisserij.

Om een goed beeld van de populatie te krijgen, is het noodzakelijk dat verschillende methoden elkaar aanvullen. Naast traditionele monitoring spelen ook technieken zoals eDNA, gegevens uit de hengelsport en informatie van de beroepsvisserij een belangrijke rol. Uit het onderzoek blijkt dat de meerval inmiddels aanwezig is in alle grote rivieren en vrijwel alle aangetakte wateren. Een belangrijke verklaring voor deze opmars is de stijgende watertemperatuur, gecombineerd met de snelle groeicapaciteit van de soort, waardoor veel meervallen groot kunnen worden.

De mogelijke effecten op onze ecosystemen worden momenteel onderzocht. Daarbij gaat het onder meer om predatie op zeldzame soorten en de invloed op de visstand. Er zijn echter ook positieve aspecten: de meerval kan zich snel aanpassen en jaagt ook op exoten. Opvallend is

dat wereldwijd grote zoetwatervissen onder druk staan, terwijl de meerval in Nederland juist sterk toeneemt.

Pieterjan Verhelst (INBO) - Onderzoek naar Europese meerval in Vlaanderen – opkomst, trend en telemetrieonderzoek

Archeologisch onderzoek op basis van beenresten heeft aangetoond dat de meerval tot in de 12^e eeuw in België aanwezig was. Rond de 15^e eeuw vond de Kleine IJstijd plaats, wat mogelijk heeft

bijgedragen aan het verdwijnen van de soort uit deze regio. Pas in 1984 werd opnieuw een meerval gevangen in België. Deze terugkeer wordt toegeschreven aan illegale uitzettingen en ontsnappingen uit kweekcentra. Vanaf het jaar 2000 is er in België een duidelijke toename van de populatie zichtbaar, vergelijkbaar met de ontwikkeling in Nederland.

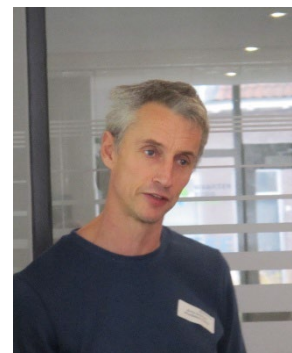
Uit akoestisch telemetrieonderzoek in België blijkt dat meervallen grote afstanden afleggen. Meldingen komen uit het gehele zoetwatergedeelte van de Schelde, waarbij vooral in de zomer en september lange migraties werden waargenomen, terwijl de activiteit in de winter aanzienlijk afneemt. Hoewel de meerval van oorsprong inheems is in België, gaat het hier om een herintroductie door menselijk handelen en niet om een natuurlijke terugkeer. Wat de precieze impact van deze populatiegroei op de visstand zal zijn, is vooralsnog onduidelijk.

Vragen

- Zitten er geslachtsrijpe exemplaren bij? Antw.: Ja.
- Speelt paaïmigratie een rol bij de grote afstanden die worden afgelegd? Antw.: Het is nog onbekend waarom meervallen zulke grote afstanden afleggen.
- Is de meerval beschermd in België? Antw.: Ja, de soort mag niet worden meegenomen.
- In de Molse Meren zat een aanzienlijke populatie die in 15 jaar tijd is afgenomen. Hebben jullie daar informatie over? Antw.: Nee.
- Zijn de vangsten vooral in warmer water gedaan? Antw.: Nee.
- Heeft het archeologische onderzoek in Vlaanderen ook betrekking op de Nederlandse populatie? Antw.: Er staan wel verwijzingen naar Nederland in.

Martijn Dorenbosch (WE) – Meerval en klimaatverandering

De meerval werd rond het jaar 2000 al waargenomen in Nederland en is de laatste jaren in grotere aantallen aanwezig, met name in de Grensmaas. Er zijn bovendien waarnemingen bekend van vóór 1990 en archeologisch onderzoek toont aan dat de soort al in de Romeinse tijd voorkwam in het Maasstroomgebied. Uit gegevens van boomkor- en elektrovisserij, onderdeel van de actieve monitoring in het Maasgebied, blijkt dat de populatie recent sterk is toegenomen en dat de dieren ook in lengte groeien.

Tussen 2010 en 2024 is daarnaast een duidelijke ontwikkeling zichtbaar in de Limburgse beken, waar concentraties van vooral jonge meervallen zijn aangetroffen in onder andere de Roer, Niers, Neerbeek en Peelkanalen. Dit wijst erop dat de toename niet alleen in de Maas zelf plaatsvindt, maar ook in de beken van Limburg. Het habitat is door de jaren heen nauwelijks veranderd, maar temperatuur speelt een cruciale rol. De optimale groeitemperatuur voor de meerval ligt rond de

27 °C (range van 25–28 °C). Ook de voortplanting wordt sterk door temperatuur beïnvloed: hoe warmer het water, hoe groter de meerval en hoe meer eitjes per kilogram lichaamsgewicht. Veldgegevens laten zien dat de zomertemperatuur van de Maas sinds de jaren zeventig met ongeveer vier graden is gestegen, wat gunstig is voor de voortplanting van de soort. In beken die in de zomer boven de 20 graden uitkomen, wordt de meerval inmiddels aangetroffen. Verwacht wordt dat de soort een stevige positie in het voedselweb zal innemen, terwijl in de koudere beken de kans klein is dat de meerval zich daar blijvend zal vestigen.

Vragen

- Joep de Leeuw (WMR): De gepresenteerde data laten zien dat 1990 even warm is als de huidige zomers. Zien we dan wel de juiste data? Daardoor lijkt het dat er iets anders aan de hand is dan de invloed van temperatuur? Antw.: Dit zijn geplotte data, per maand is het beter te zien. Met name in juli en ook wel augustus is te zien dat de temperatuur de laatste vijf jaar veel steiler oploopt. Als je een trendberekening toepast, zie je dat een aantal maanden een significante toename laten zien, met name in de laatste drie jaar.
- Niels Brevé (Sportvisunie): Waar moeten we dan wel naar kijken als het niet de temperatuur is? Antw. uit de zaal: Grondels. En er zijn altijd meerdere factoren die invloed hebben.
- Toevoeging vanuit de zaal: Recentelijk is een studie uit Duitsland gepubliceerd waar een positief significant is gevonden tussen de aanwezigheid van meervallen en grondels. Voedselaanbod heeft ook echt een impact gehad in Nederland.
- Frans Komen (Frans Komen & Zn. Visserijen): Voor 2011 waren er 34 actieve beroepsvisserijen. Na 2010 kwam het dioxineverbod, waardoor de meerval niet meer werd gevangen. Vanaf dat moment nam de populatie sterk toe. Vroeger ving Frans Komen incidenteel een meerval, nu is grote getalen.

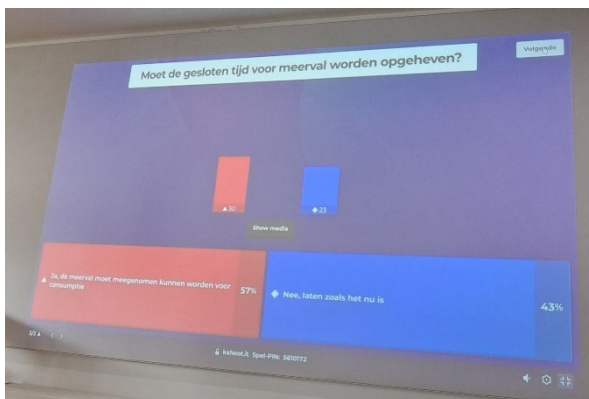
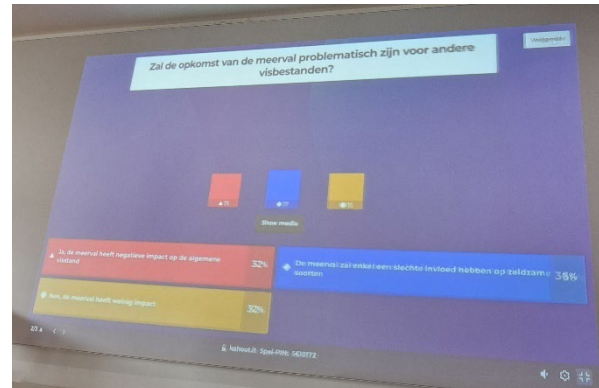
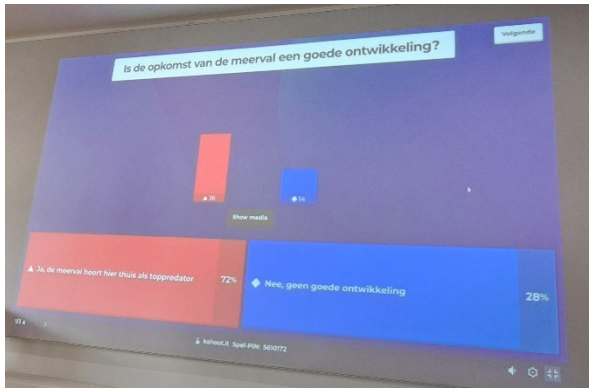
Willem Romeijn (Sportvisunie) – Inleiding meerval vanuit (sport)visserij-perspectief en onderzoek met sportvisserij

De meerval speelt tegenwoordig een grote rol binnen de sportvisserij, al lopen de meningen daarover uiteen. Sportvisserij leveren bovendien een belangrijke bijdrage aan onderzoek naar

deze soort. Lange tijd had de meerval nauwelijks een plek in Nederland: er werd weinig op gevestigd en de soort was niet opgenomen in de Visserijwet. Dat veranderde met de toename van de populatie; in 2012 werd de meerval officieel toegevoegd aan de Visserijwet. Tegenwoordig is de meerval wijdverspreid aanwezig in rivieren en andere wateren. De meerval laat zich dankzij moderne vistechnieken goed vangen, waardoor steeds meer sportvisserij op deze vis vissen. Dit roept de vraag op of er daadwerkelijk meer meervallen zijn, of dat er simpelweg actiever op wordt gevestigd. Vangsten van meervallen

worden gemeld via MijnVISMaat en het Meervalmeldpunt. Daarnaast loopt er telemetrisch onderzoek bij de Sportvisunie (Swimway Oude IJssel). Binnen de sportvisserij zijn de meningen verdeeld over de meerval. Een steeds grotere groep roofvisserij vist graag op de meerval, terwijl witvisserij en karpervisserij hun zorgen uiten over de effecten op de visstand, vooral in kleinere wateren. Willem sluit af met een peiling, uitgevoerd via een Kahoot-quiz met drie vragen.

Vragen

- Iemand uit de zaal gaf aan stiekem gehoopt te hebben op de resultaten van de Oude IJssel. Antw.: Het onderzoek loopt nog. De verwachting is dat de resultaten na afronding op het Vissennetwerk zullen worden gepresenteerd.
- Een kleine aanvulling vanuit de zaal betrof de vraag wanneer de meerval officieel is opgenomen in de Visserijwet.
- Hoeveel meervallen zijn er gezenderd op de Oude IJssel? Antw.: 50 stuks in 2 jaar.

Fabian Herder (Leibniz Institute, Duitsland) - Catfishes in the Sieg: Age and feeding of *Silurus glanis* in a tributary of the Rhine.

Het Sieg Catfish Project is uitgevoerd in Duitsland. De rivier de Sieg ontspringt hoog en mondt lager uit, en is een populair gebied om te kanoën en te vissen. Ook hier spelen

temperatuursveranderingen, wat invloed heeft op de vispopulaties: veel soorten nemen af, terwijl de meerval juist sterk toeneemt. Sinds 2005 houdt de Fishing Association de vangsten van de meerval bij, deze vangsten nemen snel toe.

Binnen het Sieg Catfish Project hebben de Sieg Fishing Cooperative en LIB BONN/Museum Koenig samengewerkt om vragen rond de meerval te beantwoorden. Het onderzoeksgebied ligt in het lagere deel van de Sieg. Is er sprake van een gevestigde populatie en/of migratie? Hoe snel groeien meervallen en wat eten ze? Hiervoor

worden meervallen verzameld via elektrovisserij en met hulp van sportvisserij. Van de meervallen worden de otolieten en wervels verzameld, deze worden gebleekt en gedroogd. Deze worden vervolgens onder de microscoop bekeken om de leeftijd van de vis te bepalen (net als de

jaarringen van een boom).

De centrale vraag is: wat eet de meerval? Om dit te onderzoeken worden weefselmonsters van de lever, evenals de inhoud van maag en darm (zowel gevuld als leeg), geanalyseerd. Daarbij wordt gebruikgemaakt van de *index of food importance*. Daarnaast wordt gekeken of mannetjes groter zijn dan vrouwtjes en hoe leeftijd zich verhoudt tot lengte. In de maag is vooral gevlekte Amerikaanse rivierkreeft (*Faxonius limosus*) aangetroffen, zelfs 71% bij meervallen jonger dan zes jaar. Meervallen ouder dan 7 jaar hadden een maaginhoud van o.a. alver (35%) en gevlekte Amerikaanse rivierkreeft (25%).

Het project elektrovisserij is sterk afhankelijk van de waterstand. Analyse van de maaginhoud is in sommige gevallen beperkt, aanvulling met DNA-barcoding zou een mogelijkheid zijn.

Leeftijdsbepaling is ook lastig, heeft een afwijking van +/- 1 jaar. In de toekomst willen ze het project ook graag uitbreiden naar het hogere deel van de Sieg.

Fabian sluit af met de vermelding dat de meerval de 'Vis van het jaar' is in Duitsland voor 2026!

Vragen

- Wat is de beste methode om meerval klaar te maken? Antw.: We hebben geprobeerd kibbeling van meerval te maken. Het verwijderen van het gele vet is heel lastig, je moet het juiste vlees gebruiken. Gerookte meerval is heerlijk.
- Moet je in Duitsland een gevangen meerval terugzetten of doden? Antw.: Je mag hem niet terugzetten, maar je moet hem doden.
- Jacco van Rijssel (WMR): Is er in Duitsland onderzoek gedaan naar de invloed van de meerval? Antw.: Er wordt momenteel gewerkt aan het verzamelen van data om vast te stellen wat meetbaar is. Daarbij leeft het gevoel dat de bewustwording rond de meerval in Duitsland minder groot is dan in Nederland.
- Zijn er historische data beschikbaar over de meerval in de Sieg? Antw.: De meerval is inheems in de Rijn, maar we kunnen niet zeggen wat de precieze migratie is.
- Martijn Schiphouwer (RAVON): In de presentatie is uiteengezet wat in de maag van de meervallen is aangetroffen, waaronder zelfs rivierkreeften. Is het dan niet goed dat de meerval er is? Antw.: Ermee eens dat rivierkreeften schadelijk zijn voor het ecosysteem. Je kunt terugkijken naar de oorspronkelijke situatie, maar het landschap is bijvoorbeeld inmiddels veranderd en het water warmt op. We mogen bewust zijn dat de situatie verandert.

Hendrik-Jan Megens (WU) – Uitsterven relictpopulatie Westeinderplassen

In de Westeinderplassen bevond zich een zeer oude populatie meervallen. In 2000 was bekend dat de populatie veranderde, zo groeiden de aanwezige meervallen sneller. De vraag kwam bij

Rijnland, wat is hier aan de hand? Microsatelliet-analyse liet zien dat er iets aan het veranderen was, maar het was niet duidelijk wat precies. Daarom werd genoomsequencing ingezet. Er werden vissen gevangen, vinknipjes genomen en bij 43 meervallen resequencing uitgevoerd. Dit leverde meer dan 600.000 varianten op die vervolgens zijn geanalyseerd.

Uit de resultaten bleek dat de genetische diversiteit in de Westeinderplassen zeer laag is. Eén groep kon worden aangemerkt als 'relict', terwijl één meerval (Sigl010) duidelijk van 'elders' afkomstig was. Er wordt uitgelegd wat er gebeurt als er kruisingen plaatsvinden tussen de twee groepen. Duidelijk is wel dat er niet één meerval van 'elders' is maar dat er in ieder geval twee waren, in verband met overdracht van de genen die terug zijn gevonden. Het mitogenoom erft alleen over via de vrouwelijke lijn, je kan daar een

filogenetische analyse van maken. Daar blijkt uit dat de relict-groep volledig anders is dan dat ze eerder hadden gezien, ook in andere landen. De relict-dieren waren allemaal grote vissen, alle gevonden dieren waren klein en dus kruisingen. In de Westeinderplassen lijkt er sprake te zijn van een oude, oorspronkelijke populatie die zeer lang kan overleven, maar uiteindelijk zal verdwijnen. Het lijkt er wel op dat de relicten onderdeel blijven van de populatie. Als deze studie 30 jaar was uitgevoerd, was de meerval in de Westeinderplassen misschien als ondersoort aangemerkt. Maar de populatie is zo nooit in kaart gebracht en verdwijnt nu.

Vragen

- Niels Brevé (Sportvisunie): Bij de OVB is in de jaren '90 onderzoek gedaan naar de meerval in de Oosterplassen. Zijn daar meervallen uit Hongarije heengebracht, is er meer bekend over? Antw.: In de jaren '90 is uitzet geweest van meervallen, maar daar zijn ze mee gestopt.
- Niels Brevé (Sportvisunie): Je kan het bestand redden door vijf dieren te vangen en apart te houden? Antw.: Is opgegooid, maar het is niet een hele makkelijke soort om in een aquarium te houden, ze zijn heel groot. En wat dan, wat willen we ermee? En is het erg als een unieke populatie verloren gaat?

Niels Brevé (Sportvisunie) - Plaatstrouw en dag-nacht ritme van de meerval

Sinds 1994 zijn de waarnemingen van de meerval in Nederland sterk toegenomen. Ongeveer 15

jaar geleden vond een onderzoek plaats in de Maas. Daarbij kregen twintig meervallen van circa één meter zowel akoestische zenders als floy-tags. Geen enkele meerval is via terugvangst terug gemeld, alle data zijn binnengekomen via de akoestische tags. De resultaten toonden aan dat de meervallen honkvast zijn, de meeste detecties waren binnen een straal van één kilometer. Daarnaast vertoonden ze een duidelijk dag-nachtritme. Vooral 's nachts waren de meervallen actief, met een piek rond één uur 's nachts in de zomerperiode.

Overdag schuilden de meervallen onder sloopboten, terwijl ze 's nachts op jacht gingen bij de waterkrachtcentrale.

Vragen

- Ronald van Aalderen (RWS): Een grote groep meervallen verblijft onder sloopboten en verplaatst zich slechts enkele kilometers verder naar de waterkrachtcentrale. Opvallend is dat hun actieradius zo beperkt blijft. Als ze echt een grote impact hebben, zouden ze een groter gebied nodig hebben om te foerageren. Hoe kijk je daar tegenaan? Antw.: De waterkrachtcentrale is een bron van voedsel. Een kleine vis komt daar snel in de problemen, een meerval kan daar van profiteren.
- Hoe rijmen we dan deze honkvaste meervallen met wat we vanmorgen zagen (meervallen die ver trekken)? Antw.: Kleinere meervalletjes trekken meer. In de winter weinig data verzameld, dat zou nog van invloed kunnen zijn.

Jacco van Rijssel (WMR) – Dieet en gedrag meerval rondom stuw- en sluiscomplex Lith

Wereldwijd nemen populaties van trekvissoorten af. In Frankrijk is aangetoond dat meervallen een grote invloed hebben op deze vissen. Dit leidde tot de vraag of meervallen hun gedrag en dieet aanpassen tijdens de maanden waarin trekvisseren migreren. Om dit te onderzoeken vond tussen september 2023 en augustus 2025 een studie plaats bij de sluis van Lith. In totaal werden 152 meervallen gevangen met behulp van beroepsvissersfuiken en sportvissers; 120

kregen een PIT-tag en 30 een akoestische transmitter. Daarnaast werd de maaginhoud onderzocht door middel van spoelen, een methode die goed bleek te werken. Zeventien van de

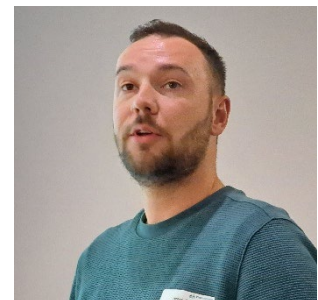

152 meervallen zijn terug gevangen. In de fuiken waren de aantallen zalm, zeeforel en rivierprik laag, terwijl schieraal en rode aal juist relatief vaak voorkwamen. De maaginhoud van de meervallen bestond grotendeels uit invasieve soorten, maar ook werden de resten van een meerkoet en een wilde eend gevonden. Van de gezenderde meervallen verlieten tien exemplaren het onderzoeksgebied binnen drie dagen. Eén van de gezenderde meervallen, 'Willie' genoemd, bleek zich zeer avontuurlijk te gedragen.

De meervallen bleken hun activiteit precies af te stemmen op de momenten dat de waterkrachtcentrale draaide, bijvoorbeeld tijdens de smolt-migratie. Ze waren vooral aanwezig in de late lente en zomer, niet in de vistrap, maar benedenstrooms bij de waterkrachtcentrale en bovenstrooms in de kuil bij de sluis. Het dieet van de meervallen bleek grotendeels de beschikbaarheid van prooien te weerspiegelen. De aantallen trekvis waren laag en er is geen aanwijzing gevonden dat deze vissen in Nederland daadwerkelijk onveilig zijn door predatie van meervallen.

Yannick Jansen (ATKB) – Inzet van meerval voor systeemherstel: risicoanalyse vóór realisatie

In de Molenpolder worden verschillende maatregelen genomen om de druk op rivierkreeften zo groot mogelijk te maken. Zo worden kreeften actief verwijderd en wordt gewerkt vanuit een brede ecosysteemaanpak met een pakket aan maatregelen. Een belangrijk facet daarbij is het vergroten van de predatiedruk, waarbij de meerval mogelijk een rol kan spelen. Er is daarom een voortraject gestart om te onderzoeken of de meerval op deze manier kan worden ingezet. Daarbij wordt gedacht aan het isoleren van het gebied of het voorzien van de dieren van zenders om te kunnen nagaan of ontsnapping plaatsvindt. Ook wordt gekeken naar conditionering van de meerval en het beperken van de voortplanting, zodat de soort zich niet definitief kan vestigen. Voor dit onderzoek is een methode ontwikkeld om endoscopie bij meervallen toe te passen om het geslacht te bepalen. Voor dit experiment zijn uitsluitend dieren van één geslacht uitgezet (niet 100% zeker, meervallen kunnen ook nog tot een bepaalde leeftijd van geslacht veranderen). In 2024 zijn 14 meervallen uitgezet, in 2025 13 stuks. Twee keer per jaar wordt een visstandonderzoek uitgevoerd en worden akoestische ontvangers uitgelezen. Het experiment loopt nog; over twee jaar hopen de onderzoekers de resultaten te kunnen presenteren.

Vragen

- Jacco van Rijssel (WMR): Gaan jullie kijken of er nog jonkies opduiken? Antw.: We verwachten dat we ze niet tegenkomen bij het visstandonderzoek, maar het zou wel kunnen. Vraagsteller: Het is interessant om erachter te komen of dat ze op deze leeftijd nog van geslacht kunnen veranderen. Antw.: Er is maar één expert, dus een second opinion is niet mogelijk.
- Er zijn 26 meervallen uitgezet, is dat voldoende voor de predatiedruk? Antw.: We zitten al boven de gewenste predatiedruk, we hanteren een norm van 10 kilo per hectare. De reden hiervoor is dat de uitzet van andere soorten minder succesvol is verlopen.

Discussie adhv stellingen

Aan het einde van de dag werd in de discussie uitgebreid stilgestaan bij de vraag of de opkomst van de meerval als een positieve of negatieve ontwikkeling moet worden gezien, en of de lezingen aanleiding hadden gegeven tot een verandering van inzicht bij de aanwezigen.

Daarnaast kwam de kwestie aan bod of er ooit sprake is geweest van een ecologisch evenwicht en hoe men zou moeten omgaan met relictpopulaties. Ook werd geopperd dat de terugzetverplichting moet verdwijnen.

De meningen liepen uiteen: waar sommigen de meerval beschouwen als een bedreiging voor inheemse soorten, zien anderen juist mogelijkheden voor herstel van het ecosysteem.

===

Met dank aan Annika van Dam voor de verslaglegging!